

GAZETANING VUJUDGA KELISHI VA TARAQQIYOTI, BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Srojeva Gulbahor Vahobovna

Osiyo Xalqaro Universiteti Tarix va filologiya kafedrası o'qituvchisi

gulbahorsrojeva@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15249149>

Annotatsiya. *Gazetaning zamonaviy shakli matbaa ixtirosi bilan chambarchas bog'liq. 1445-yilda Iogan Gutenberg tomonidan Yevropada harakatlanuvchi harflar yordamida bosma usulda kitob chop etish texnologiyasining yaratilishi butun axborot tarqatish tarixida tub burilish yasadi. Endi ma'lumotlarni ko'p nusxada, tez va ancha arzon tarzda tayyorlash imkoni tug'ildi. Bosmaxonalarning paydo bo'lishi bilan axborot mahsulotlari keng omma uchun yetib boradigan vositaga aylandi.*

Kalit so'zlar: Italiya, Iogan Gutenberg, Yuliy Tsezar "Acta Diurna""Relation"

ВОЗНИКНОВЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ГАЗЕТЫ, ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ СЕГОДНЯ

Аннотация. *Современная форма газеты тесно связана с изобретением печатного станка. Изобретение в 1445 году в Европе Иоганном Гутенбергом технологии книгопечатания с помощью подвижных литер стало поворотным моментом во всей истории распространения информации. Теперь стало возможным производить данные в больших объемах, быстро и гораздо дешевле. С появлением печатных станков информационные продукты стали средством охвата широкой аудитории.*

Ключевые слова: Италия, Иоганн Гутенберг, Юлий Цезарь "Acta Diurna""Relation"

THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF THE NEWSPAPER, ITS IMPORTANCE TODAY

Abstract. *The modern form of the newspaper is closely related to the invention of the printing press. The creation of the technology of printing books using movable type in Europe by Johann Gutenberg in 1445 marked a turning point in the entire history of information dissemination. Now it became possible to prepare information in large numbers, quickly and much cheaper. With the advent of printing houses, information products became a means of reaching the general public.*

Keywords: Italy, Johann Gutenberg, Julius Caesar "Acta Diurna""Relation"

Insoniyat tarixida axborot almashinuvi doimo muhim rol o'ynagan. Aloqa va ma'lumot tarqatish vositalari taraqqiyoti jamiyatning madaniy, siyosiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich bo'lib xizmat qilgan. Ayniqsa, matbuot — gazeta va jurnallar — axborotni ommaga

yetkazish vositasi sifatida alohida o'rin tutadi. Gazetaning paydo bo'lishi va rivojlanishi insoniyatning axborotga bo'lgan ehtiyoji, texnologik taraqqiyot va ijtimoiy tuzumlar bilan chambarchas bog'liqdir.

Gazeta so'zining o'zi ilk bor Italiyada paydo bo'lgan. XVII asr boshlarida Venetsiyada axborot varaqalari bir tiyinlik tanga — "gazeta" evaziga sotilgan. Bu nom keyinchalik butun bosma nashrlar uchun umumiy atama sifatida qabul qilindi. Biroq bosma axborot tarqatish ancha oldin, qadimiy davrlarda ham mavjud edi. Miloddan avvalgi II asrda Xitoyda Xan sulolasi hukmronligi davrida imperator farmonlari va saroy xabarlarini aholi orasida yozma shaklda tarqatilgan. Bu "Dibao" deb atalgan xabarlar, rasmiy mansabdor shaxslar tomonidan olib kelinib, ma'lum bir joylarda o'qib eshittirilgan.

Qadimgi Rimda ham shunga o'xshash holat kuzatilgan. Miloddan avvalgi 59-yilda Yuliy Tsezar "Acta Diurna" ("Kunlik ishlari") deb nomlangan axborot varaqalarini chiqarishni yo'lga qo'ygan. Bu hujjatlar forumlarda ilib qo'yilgan bo'lib, ular orqali aholiga siyosiy voqealar, qonunlar, jinoyatlar va boshqa ijtimoiy muhim voqealar haqida xabar berilgan. Biroq bu shakldagi axborot vositalari faqatgina ma'lum guruh vakillariga tushunarli bo'lgan va ular keng ommani qamrab olmagan.

Gazetaning zamonaviy shakli matbaa ixtirosi bilan chambarchas bog'liq. 1445-yilda Iogan Gutenberg tomonidan Yevropada harakatlanuvchi harflar yordamida bosma usulda kitob chop etish texnologiyasining yaratilishi butun axborot tarqatish tarixida tub burilish yasadi. Endi ma'lumotlarni ko'p nusxada, tez va ancha arzon tarzda tayyorlash imkoni tug'ildi. Bosmaxonalarning paydo bo'lishi bilan axborot mahsulotlari keng omma uchun yetib boradigan vositaga aylandi.

Bir necha asr o'tib, XVII asrda Yevropada birinchi bosma gazetalar paydo bo'ldi. 1605-yilda Strasburgda "Relation" deb nomlangan birinchi gazeta chop etildi. Bu nashrda siyosiy voqealar, urushlar, diplomatik aloqalar haqida xabarlar berilar edi. Keyinchalik 1631-yilda Fransiyada Teofrast Renaudo tomonidan nashr etilgan "La Gazette" gazetasi matbuot tarixida muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Bu gazeta qirol sudiga yaqin bo'lgan shaxslar tomonidan boshqarilgan va rasmiy axborotni tarqatishga xizmat qilgan. Renaudo faoliyati bilan zamonaviy jurnalistika asoslarini yaratgan deb hisoblanadi.

XVII-XVIII asrlarda matbuot tez sur'atlarda rivojlandi. Angliya, Germaniya, Niderlandiya kabi mamlakatlarda gazetalarning soni oshib bordi. Bu jarayon sanoat inqilobi, savdo-sotiqning kengayishi va siyosiy faollik bilan bog'liq edi. Ayniqsa, Angliyada matbuot erkinligi uchun kurash ijtimoiy hayotda gazetalarning ahamiyatini kuchaytirdi. 1695-yilda senzura bekor qilinishi bilan gazeta va jurnallar o'z faoliyatini erkin amalga oshira boshladi.

XIX asrda esa matbuot butunlay yangi bosqichga ko'tarildi. Sanoat inqilobi tufayli bosma

texnologiyalar takomillashdi, qog'oz ishlab chiqarish arzonlashdi va gazetalarining narxi ommabop bo'ldi. Shuningdek, temiryo'llarning rivojlanishi axborotni mamlakat bo'ylab tez tarqatish imkonini yaratdi. Bu davrda jurnalistika kasb sifatida shakllandi, muxbirlar, muharrirlar faoliyati ommaviy tus oldi. Shuningdek, reklama asosida moliyalashtirilgan gazetalar paydo bo'ldi, bu esa ularni iqtisodiy jihatdan barqaror qildi.

XX asrda radio, televideniye va internetning paydo bo'lishi bilan matbuot yangi raqobatchilar bilan yuzma-yuz keldi. Shunga qaramay, gazeta va jurnallar axborot manbai sifatida o'z ahamiyatini saqlab qoldi. Tahliliy materiallar, rasmiy xabarlar va ijtimoiy mavzular bo'yicha chuqur maqolalar matbuotning ustunligi bo'lib qoldi. Bundan tashqari, demokratik jamiyatlarda matbuot "to'rtinchi hokimiyat" sifatida qaralib, hokimiyatning ochiqligi va hisobdorligini ta'minlashda muhim rol o'ynadi.

Bugungi kunda gazeta tushunchasi raqamli shaklga ham ko'chgan. Ko'pgina an'anaviy nashrlar o'z faoliyatini internetga olib o'tdi. Onlayn nashrlar real vaqt rejimida yangiliklar tarqatmoqda, multimedia elementlari, videolar va interaktiv kontent bilan boyitilgan. Ijtimoiy tarmoqlar orqali esa xabarlar soniyalar ichida millionlab odamlarga yetib boradi. Bu esa jurnalistika oldiga yangicha talab va mas'uliyatlar qo'yadi: axborotning haqqoniyligi, aniqligi va ishonchliligi bugungi kun ommaviy axborot vositalari uchun eng muhim mezon hisoblanadi.

Matbuotning o'zgarishiga qaramasdan, uning asosiy funksiyalari — axborot tarqatish, jamoatchilik fikrini shakllantirish, nazorat qilish va ta'lim berish — saqlanib qolmoqda. Zamonaviy matbuot bu funksiyalarni yangi texnologiyalar yordamida amalga oshirayotgani bilan ajralib turadi. Axborot jamiyati sharoitida matbuot faqat xabar beruvchi emas, balki ijtimoiy muhokama maydoni, tanqidiy tafakkurni shakllantiruvchi va fuqarolik ongini oshiruvchi kuch sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shunday qilib, gazetaning tarixiy taraqqiyoti axborotga bo'lgan ehtiyoj, texnologik yutuqlar va ijtimoiy omillar bilan uzviy bog'liqdir. U qadimiy Xitoydan tortib to raqamli asrgacha bo'lgan yo'lni bosib o'tgan, har bir bosqichda jamiyat hayotiga ta'sir ko'rsatgan. Bugun ham, o'z shakli va formasi o'zgargan bo'lsa-da, gazeta axborot madaniyatining ajralmas qismi bo'lib qolmoqda. Shu bois, matbuot tarixini o'rganish faqat o'tmishni anglash emas, balki zamonaviy axborot muhitini tushunish uchun ham muhimdir.

REFERENCES

1. Srojeva, G. (2025). MIRZO MUHAMMAD HAYDARNING "TARIXI RASHIDIY" ASARIDA O'RTA OSIYO TARIXINI O'RGANISHDA MUHIM MANBA SIFATIDA. *Modern Science and Research*, 4(1), 531-539.

2. Srojeva, G., & Ormonova, M. (2025). BUXORO SHAHRIDAGI ARK QO'RG'ONI, SITORAI MOHI XOSA, XO'JA SAROY ME'MORIY YODGORLIKLARI. *Modern Science and Research*, 4(1), 533-544.
3. Srojeva, G. (2024). Solutions, Results And Problems Of Reforms In The Field Of Education. *Modern Science and Research*, 3(1), 782-788.
4. Srojeva, G. (2023). Lower Zarafshan Oasis Tourism Opportunities. *Modern Science and Research*, 2(10), 199-204.
5. Srojeva, G. (2024). EFFECTIVE FORMS OF SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION AND EDUCATIONAL WORK IN A PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION. *Modern Science and Research*, 3(2), 247-253.
6. Srojeva, G. (2024). Strengthening The Material And Technical Base Of Preschool Education And Training Institutions. *Modern Science and Research*, 3(2), 673-681.
7. Srojeva, G. (2024). The Canadian Economy During The Global Economic Crisis. *Modern Science and Research*, 3(2), 57-63.
8. Srojeva, G. (2024). International Cooperation In The Field Of Education. *Modern Science and Research*, 3(2), 1041-1050.
9. Vahobovna, S. G. (2023). Quyi Zarafshon Vohasi Turizm Imkoniyatlari.
10. Srojeva, G. (2024). Attention Paid To Preschool Educational Institutions In New Uzbekistan. *Modern Science and Research*, 3(2), 258-266.
11. Srojeva, G. (2023). Continuity In Education-Chief Mezon. *Modern Science and Research*, 2(12), 834-839.
12. Gulbahor, S. (2023). Continuity In Education-Chief Mezon. *Modern Science and Research*, 2, 834-839.
13. Vahobovna, S. G. (2024). Canada during the world economic crisis of 1929-1933. *Ta'Lim Va Rivojlanish Tahlili Onlayn Ilmiy Jurnali*, 4(4), 48-54.
14. Vahobovna, S. G. (2024). Role of Preschool Educational Institutions in Education of a Perfect Person. *European Journal Of Innovation In Nonformal Education*, 4(3), 208-214.
15. Srojeva, G. (2024). 1929-1932-YILLARDAGI JAHON IQTISODIY INQIROZI DAVRIDA YAPONIYA. *Nrj*, 1(2), 118-128.
16. Vahobovna, S. G. (2024). XX ASR BOSHLARIDA XITOYNING YAPON AGRESSIYASIGA QARSHI KURASHI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(5), 264-273.
17. Vahobovna, S. G. (2024). XX ASR BOSHLARIDA XITOYNING YAPON AGRESSIYASIGA QARSHI KURASHI. *International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING*, 5(2), 723-728.

18. Vahobovna, S. G. (2024). YANGI O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA'LIM-TARBIYA MUASSASALARIGA QARATILAYATGAN E'TIBOR.
19. Vahobovna, S. G. (2024). JAHON IQTISODIY INQIROZI DAVRIDA KANADA IQTISODIYOTI.
20. Srojeva, G. (2024). TA'LIM SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK.
21. Vahobovna, S. G. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM-TARBIYA MUASSASALARI MODDIY TEXNIKA BAZASINI MUSTAHKAMLASH.
22. Vahobovna, S. G. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASIDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYA VA MA'RIFIY ISHLARNING SAMARALI SHAKLLARI.
23. Vahobovna, S. G. (2023). TA'LIMDA UZVIYLIK-BOSH ME'ZON.
24. Srojeva, G. (2024). SHAYBONIYLAR SULOLASI DAVRIDA BUXORO XONLIGIDA IQTISODIY O'ZGARISHLAR VA IQTISODIYOTDA XALQARO MUNOSABATLAR. *Modern Science and Research*, 3(12), 895-903.
25. Vahobovna, S. G. (2024). Formation of the Uzbek Nation and Shaibani State in Abulkhairkhan's Dashti Kipchak. *Miasto Przyszłości*, 53, 1218-1219.
26. Srojeva, G. (2024). XX-ASRNING 30-YILLARIDA OSIYO MAMLAKATLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
27. Vahobovna, S. G. (2024). XX-ASRNING 30-YILLARIDA OSIYO MAMLAKATLARI.
28. Vahobovna, S. G. (2024). TALIM SOHASIDAGI ISLOHATLAR ECHIMI, NATIJALARI VA MUAMMOLARI.
29. Vahobovna, S. G. (2024). O'zbekiston Olimlaring Inson Falsafasi Haqidagi Qarashlari. *Journal of Innovation in Volume*, 2(8).
30. Vahobovna, S. G. (2024). O'zbekiston Olimlaring Inson Falsafasi Haqidagi Qarashlari. *Journal of Innovation in Volume*, 2(8).
31. Srojeva, G. (2025). BO'RIBOY AHMEDOVNING "TARIXDAN SABOQLAR" ASARIDA SHAYBONIYLAR DAVRI TARIXINING O'RGANILISHI. *Modern Science and Research*, 4(2), 1227-1236.
32. Srojeva, G., & Idiyeva, S. (2025). MANG'ITLAR SULOLASINING BUXORO AMIRLIGIDA HOKIMIYATNI EGALLASHI VA MANG'ITLAR DAVRIDA AMIRLIKDAGI IJTIMOY-IQTISODIY MADANIY HAYOT. *Modern Science and Research*, 4(2), 830-836.

33. Srojeva, G. (2025). FAYZULLA XO 'JAYEVNING O 'ZBEKISTONNING ILK RAHBARLARIDAN BIRI SIFATIDA OLIB BORGAN FAOLIYATI. *Modern Science and Research*, 4(3), 493-501.
34. Gulyamov, A. (2025). MANG 'ITLAR SULOLASI DAVRIDA DAVLAT BOSHQARUVI, TUZUMI VA ICHKI SIYOSATI. *Modern Science and Research*, 4(1), 790-798.
35. Gulyamov, A., & Xamidova, R. (2025). ABU RAYHON BERUNIY BUYUK QOMUSIY OLIM. *Modern Science and Research*, 4(2), 758-766.
36. Gulyamov, A. (2025). BUXORO AMIRLIGIDA ISTIQOMAT QILGAN MILLIY-ETNIK GURUHLAR. *Modern Science and Research*, 4(2), 1020-1028.
37. Azizovich, G. A. (2024). Trade Relations of Population in Bukhara Emirate, Shariah Rules and Regulations in Commercial Affairs, Partnership Relations. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 189-194.
38. Azizovich, G. A. (2024). Family-Marriage and Inheritance Relations of the Population in the Bukhara Emirate. *Miasto Przyszłości*, 53, 964-969.
39. Gulyamov, A. (2024). BUXORO MUZEYNING TASHKIL TOPISHI TARIXI. *Modern Science and Research*, 3(12), 659-667.
40. Gulyamov, A., & Atoeva, M. (2025). ABU ALI IBN SINO-ILM-FAN TARIXIDAGI BUYUK ALLOMA. *Modern Science and Research*, 4(3), 591-599.
41. Gulyamov, A. (2025). O 'RTA ASR SHAHARLARINING DEMOGRAFIK HOLATI, SHAHARLARNING KENGAYISHI, AHOLINING IJTIMOIIY TARKIBI. *Modern Science and Research*, 4(3), 974-983.
42. Sadullayev, U. (2024). MAHALLA: UNDERSTANDING THE CONCEPT. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(4), 376-385.
43. Sadullayev, U. (2024). MAHALLA: UNDERSTANDING THE CONCEPT. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(4), 376-385.
44. Sadullaev , U. . (2024). USE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION. *Medicine, Pedagogy and Technology: Theory and Practice*, 2(5), 344-352.
45. Sadullayev, U., Gadayeva, M., & Toshpo'latova, S. (2024). MAHALLA-QADRIYATLAR BESHIGI. *Modern Science and Research*, 3(12), 1228-1238.
46. Gadayeva, M., Toshpolatova, S., & Sadullayev, U. (2024). TARIX FANLARINI OQITISHDA MUZEYLARNING ORNI. *Modern Science and Research*, 3(12), 994-1003.

47. Sadullayev, U. (2024). MIRZA SIROJ HAKIM AND HIS LEGACY. *Modern Science and Research*, 3(2), 902-910.
48. Toshpo'latova, S., Gadayeva, M., & Sadullayev, U. (2024). SHARQ ALLOMALARINING DIDAKTIK QARASHLARI. *Modern Science and Research*, 3(12), 985-993.
49. Shokir o'g'li, S. U. (2023). The History of the Creation and Formation of the Neighborhood. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769)*, 1(10), 480-485.
50. Sadullayev, U. . (2024). THE NEIGHBORHOOD IS THE CRADLE OF VALUES. *Modern Science and Research*, 3(1), 607–613.
51. Shokir O'g'li, S. U. (2023). The importance of the mahalla system's reforms in new Uzbekistan. *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(10), 25-30.
52. Boltayev, O. (2024). QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI. *Modern Science and Research*, 3(10), 64-68.
53. Obid o'g'li, B. O. QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI.
54. Boltaev, O. (2024). BUKHARA'S CARAVAN TRADE AND ITS ROLE ON THE SILK ROAD. *Analytical Journal of Education and Development*, 4(10), 293-297.
55. Boltayev, O. (2024). XX ASR BOSHLARIDA GERMANIYA VA TURKIYA ITTIFOQINING MARKAZIY OSIYOGA TA'SIRI. *Modern Science and Research*, 3(12), 556-564.
56. Boltayev, O. (2023). A GENERAL DESCRIPTION OF THE POLITICAL AND DIPLOMATIC PROCESSES IN CENTRAL ASIA IN THE MIDDLE OF THE 18TH CENTURY. *Modern Science and Research*, 2(9), 145-149.
57. Haqqulov, M. Y. O. G. L. (2022). Markaziy Osiyoda ilk diplomatik munosabatlar tarixi. *Science and Education*, 3(10), 385-389.
58. Yunusovich, H. M. (2024). Experiences Related to the Fine Fiber Cotton of Uzbekistan during the Years of Soviet Authority. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 129-132.
59. Yunusovich, H. M. (2024). The Formation, Development and Role of the High Seljuk Empire Founded by the Turkic Peoples in the Islamic World. *Miasto Przyszłości*, 53, 956-959.

60. Haqqulov, M. (2024). O 'RTA OSIYO XALQLARINING OZODLIK ORZUSI BO'LGAN "TURKISTON MUXTORIYATI". Modern Science and Research, 3(12), 609-613.
61. Haqqulov, M. (2025). USMONIYLAR IMPERIYASINING TASHKIL TOPISH TARIXI. Modern Science and Research, 4(1), 663-672.
62. Haqqulov, M. (2024). TURKISTON OZODLIGINING JARCHILARI. Medicine, pedagogy and technology: theory and practice, 2(11), 154-159.
63. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). O 'RTA OSIYO OLIMLARINING KARTOGRAFIK MEROSI. Modern Science and Research, 4(1), 221-227.
64. Xakkulov, M., & Kosimov, U. (2025). HISTORY OF MILITARY WORK IN THE EMIRATE OF BUKHARA. *Journal of universal science research*, 3(1 (Special issue)), 319-325.
65. Sadullayev, U., Gadayeva, M., & Toshpo'latova, S. (2024). MAHALLA-QADRIYATLAR BESHIGI. Modern Science and Research, 3(12), 1228-1238.
66. Muxamedovna, G. M., Shuhratovna, T. S., & Shokir ogli, S. U. TARIX FANLARINI OQITISHDA MUZEYLARNING ORNI.
67. Gadayeva, M. (2024). MARKAZIY OSIYODA JADID AYOLLARI TARIXI. Modern Science and Research, 3(12), 652-658.
68. Toshpo'latova, S., Gadayeva, M., & Sadullayev, U. (2024). SHARQ ALLOMALARINING DIDAKTIK QARASHLARI. Modern Science and Research, 3(12), 985-993.
69. Muxamedovna, G. M. (2024). Millatimiz Faxri-Buxoro Ma'rifatparvari. *Miasto Przyszłości*, 52, 557-562.
70. Muxamedovna, G. M. (2024). PARANJI TARIXI, YOXUD O'RTA ASR AYOLLARINING KIYIMI HAQIDA.
71. Muxamedovna, G. M. (2024). TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING O'RNI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(5), 97-102.
72. Mukhamedovna, G. M. (2024). The Sad Fate Of The Women Of Turkistan: About The "Hujum" Movement And Its Impacts On Agriculture. *SPAST Reports*, 1(7).
73. Muxamedovna, G. M. (2023). MAKTABLARDA TARIX FANINI O'QITISH AHAMIYATI. *Научный Фокус*, 1(5), 178-180.
74. Muxamedovna, G. M. (2023). TARIX FANINI O'QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. *Научный Фокус*, 1(5), 175-177.

75. Gadayeva, M., & Ismoilova, Z. (2024). The Importance Of Studying The Science Of Youth Psychology In Improving People'S Lives. *Modern Science and Research*, 3(2), 676-683.
76. Toshpo'latova, S. (2024). TARIX FANINI O'QITISHDA SAMARALI METODLAR. *Modern Science and Research*, 3(11), 774-782.
77. Тошполатова, Ш. (2024). THE PRESENT IRANIANS. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 453-462.
78. Toshpo'latova, S. (2024). BUXORODAGI SAROYLAR. *Modern Science and Research*, 3(5), 522-529.
79. Toshpo'latova, S. (2024). O'RTA ASRLARDA OILA PEDAGOGIKASIGA OID FIKRLAR. *Modern Science and Research*, 3(12), 353-361.
80. Toshpo'latova, S., & Xudoyqulov, S. (2024). History And Ethnology Of Olot District. *Modern Science And Research*, 3(5), 148-151.
81. Toshpo'latova, S., & Jo'rayeva, M. (2024). HISTORY AND ARCHITECTURAL MONUMENTS OF JONDOR DISTRICT. *Modern Science and Research*, 3(2), 447-450.
82. Qizi, R. S. S., Shukhratovna, T. S., & Karamatovna, M. A. (2024). Implementation of Education and Protection of Children's Rights in the age of Technology. *SPAST Reports*, 1(7).
83. Shuhratovna, T. S. (2024). Linguistic Anthropology. *European Journal Of Innovation In Nonformal Education*, 4(3), 432-437.
84. Toshpo'latova, S. S., & Naimov, I. N. (2023). MS ANDREYEV-O'RTA OSIYO XALQLARI ETNOGRAFIYASINING YIRIK OLIMI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 1214-1222.
85. Toshpo'latova, S., & Tursuntoshova, S. (2024). Khoja Abdulkholiq Gijduvani. *Modern Science and Research*, 3(2), 87-93.